

Sakprosa

Stoffet er hentet og bearbeidet fra

Tekst og tanke Norsk for grunnkurset. Lære og Litteraturbok. Aschehoug. 2000 og

Tekst og tanke Norsk for VKI og VKII Lærebok. Aschehoug 2003

Sakprosaetekster er tekster som forteller om noe som har skjedd og som forteller fakta.

Eksempler på sakprosaetekster på norsk er: avisartikler, lærebøker, leksikon artikler, referater og rapporter.

Eksempler på sakprosaetekster på tegnspråk er nyhetsopplesning på tegnspråk, videobøker med faktaopplysninger, tekster i læremidlene i tegnspråkfaget og i andre fag.

Informative tekster:

Det finnes mange ulike typer sakprosaetekster, noen tekster forteller om noe som har skjedd, for eksempel nyhetssaker. Dette kaller vi informative tekster, de informerer om noe. Sakprosaetekster er informative tekster.

Appellative tekster:

Sakprosaetekster som har som mål å påvirke den som ser teksten, kalles appellative tekster. Eksempel på dette er reklametekster.

Hvilket språk og hvilke uttrykk en velger å bruke avspeiler tekstforfatterens holding til temaet han/hun snakker om.

Sakprosaetekster kan være objektive eller de kan være subjektive. Selv om sakprosaetekster skal legge fram faktaopplysninger om et emne er det ikke alltid de er objektive. En objektiv framstilling betyr at framstillingen ikke er preget av forfatterens syn på saken. En subjektiv framstilling er preget av forfatterens syn på saken. Hvilke tegn og uttrykksmåter som blir brukt avslører ofte om teksten er subjektiv eller objektiv.

Det finnes mange typer sakprosasjangre. Det er:

[Resonnerende tekster](#)

[Nyhetsartikkel](#)

[Kåseri](#)

[Anmeldelse](#)

[Referat](#)

[Resymè](#)

[Rapport](#)

Resonnerende tekster

I en resonnerende tekst vil forfatteren drøfte, vurdere og ta stilling til en aktuell sak. Når vi lager en resonnerende tekst er det viktig at de synspunkter og argumenter vi har er saklige og sanne og at vi har en begrunnelse for våre argument. Målet med en resonnerende tekst er at vi skal prøve å overbevise den som ser teksten om at det standpunktet som blir presentert er riktig.

Meningsytringer, debattinnlegg, tolkning av skjønnlitteratur og analyse av sakprosa er eksempler på resonnerende tekster.

Råd når du skal lage en resonnerende tekst:

Når du skal lage en resonnerende tekst er det viktig at du tenker gjennom hva du kan om det aktuelle temaet og skaffer deg ny informasjon dersom det er nødvendig. I en resonnerende tekst kan du både vise til andre som har sagt noe eller forskning på et område og du kan bruke dine egne meninger. Hvis du er usikker på hva du mener er riktig eller galt, er det lov å si det.

Det er viktig at du begrunner de påstandene du har. Hvis du refererer til noe du har sett eller lest er det viktig at du sier hvor du har sett eller lest det og om mulig hvem som har sagt det. I et framlegg kan det kanskje være ryddig å bruke overhead, tavle eller power point for å vise hvilke kilde som er brukt.

Det er viktig at du ikke bare presenterer dine egne synspunkter, men også presenterer andres synspunkter selv om du ikke er enig i dem og si gjerne hvorfor du ikke er enig.

Vær forsiktig med å generalisere. Hvis du har opplevd noe negativt, betyr det ikke at alle har opplevd det samme. Det er greit å trekke generaliserende slutninger hvis du har gode argumenter for det.

Prøv å se saken fra flere sider og med flere perspektiver. Det er fint at du ser saken fra ditt ståsted, men prøv også å se saken i en større betydning for eksempel for din familie og dine venner og for resten av samfunnet.

Se på de argumentene og de forslagene du har og kom gjerne med ulike forslag til løsninger. Vil forslagene bare være positive for alle?

Nyhetsartikkel

En nyhetsartikkel omhandler nyheter. Det er det stoffet vi finner i aviser og nyhetssendinger på TV.

En nyhetsartikkel skal gi svar på:

Hva skjedde?

Hvem var innblandet?

Når skjedde det?

Hva var årsaken?

Hvordan skjedde det?

I en artikkel kommer gjerne det mest oppsiktsvekkende eller det viktigste først.

Bakgrunnsartikkel

Ikke alle artikler er sensasjonspreget.

En bakgrunnsartikkel gir en grundigere framstilling av en sak enn nyhetsartikkelen og forteller gjerne historien bak en nyhet.

Kommentarartikkelen

Kommentarartikkelen er nært beslektet med nyhetsartikkelen og er en subjektiv artikkel der journalisten analyserer og vurderer samfunnsspørsmål, gjerne politiske spørsmål.

Reportasje

Nyhetsartikkelen er nært beslektet med reportasjen. En reportasje er gjerne satt sammen av flere elementer som bilde, artikkel, intervju og journalistens egne synspunkter.

Kåseri

Ordet kåseri kommer fra det franske ordet causer, som betyr å prate eller snakke. Kåseriet startet som en avissjanger på begynnelsen av 1800-tallet. I Norge har vi lang tradisjon for kåserier på radio. Et kåseri behandler et tema, gjerne et dagsaktuelt tema og er sterkt preget av kåserens personlige meninger. Humor og ironi brukes ofte som virkemidler i kåseri for å understreke poengene selv om det kan være alvorlige tema som tas opp. Kåsøren må kunne ta seg selv uhøytidlig. Et kåseri skiller seg også fra en saklig tekst ved at det i kåseriet ofte dukker opp overraskende tanker og sammenligninger. Kåseriet har ofte en moral det vil formidle. Framføring av kåseriet er viktig for å få fram innholdet. Hvordan språk og kroppspråk brukes er med på å understreke poenger og få fram ironi og humor.

Anmeldelse

Vi kan anmelde bøker, TV-program, teaterstykker filmer osv. Anmeldelser kalles også kritikker, vi kan for eksempel si filmkritikk eller litteraturkritikk. En anmeldelse skal veilede mottaker av teksten. En filmanmeldelse inneholder opplysninger om filmen som filmsjanger, skuespillere, handling, filming, klipping og en vurdering av filmen.

Referat

Referat er en kort gjenfortelling av noe vi har sett eller lest. Et referat skrives som en sammenhengende tekst i motsening til et resymè som bare skal ha med hovedpunktene. Det finnes ulike typer referat. Møtreferat gjengir det viktigste innholdet og resultat fra et møte. Et tekstreferat er en kort sammenhengende gjengivelse av en tekst. I et referat er det viktig å være nøyaktig og objektiv. Du skal ikke ta med dine egne meninger i et referat. I et referat er det vanlig å si "Foredragsholderen mente at..." eller bruke navn på den som sier noe.

Resymè

I et resymè tar vi kortfattet med hovedpunktene i en tekst. Et resymè kan framstilles punktvis hvis det er ønskelig. Det er dette som er forskjell på et referat og et resymè, referatet må være en sammenhengende tekst. I et resymè av en sakprosaetekst tar vi med hovedsynspunkter og konklusjoner og i et resymè av en novelle tar vi bare med hovedhandlingen.

Rapport

En rapport er en nøyaktig gjengivelse av noe som har skjedd eller et arbeid som er utført. Hvis du kjører bil og har et trafikkuhell må du skrive en skademeldingsrapport. Ut fra den kan man senere hente ut opplysninger om tidspunkt for uhellet, værforhold, sted, fart, osv. Eller du kan lage en rapport om en arbeidsprosess du har gjennomført på verkstedet. Det er viktig at en rapport inneholder den type informasjon som er viktig i den sammenhengen.

En rapport kan være vurderende eller beskrivende. Beskrivende rapporter legger fram saksforhold på en systematisk måte, mens i en vurderende rapport skal en vurdere hvorfor det gikk som det gikk og eventuelt komme med forslag til løsninger på et problem. Noen punkter som må være med i en rapport:

- en presentasjon av hva rapporten dreier seg om og bakrunnen for at du lager rapporten
- opplysningene må legges fram så klart og objektivt som mulig
- konklusjon: en vurderende rapport skal inneholde egne vurderinger og forslag til løsninger

